

DiepenvEens

nr. 51 oktober 2024

Mina en Jan Willem Krijt poseren voor de camera tijdens een dagje uit naar de Holterberg.

In deze Nieuwsbrief onder meer

- De politie in Diepenveen na 1945
- Nieuwe bewoners op de Koershoff
- Wegen zoeken en wegen
- Bijna honderd jaar
- Jef Koning

Voorwoord

Een extra dik najaarsnummer van de DiepenvEens! Niet het normale aantal van zestien pagina's zoals u dat van ons gewend bent, maar dit keer twintig pagina's leesplezier. Verschillende acties binnen de vereniging hebben ertoe geleid, dat meer mensen geïnteresseerd zijn geraakt om het verleden van Diepenveen e.o. te onderzoeken en daarover te schrijven. En dat leverde voor nu een aantal zeer publicabele artikelen op, die we niet konden laten liggen.

Zoals in de vorige uitgave beloofd, heeft Inke Mensink zich verder verdiept in de geschiedenis van de plaatselijke hermandad, haar artikel in de vorige DiepenvEens heeft ze nu aangevuld met een interessant deel twee. Ineke de Koning schreef vanuit een heel ander perspectief, die van familie, een lezenswaardig artikel over de Koershoff. Een prachtige woning, ooit gelegen aan de Bouwhuisweg 2, die helaas niet meer bestaat. Lamberthe de Jong kijkt naar aanleiding van het

onlangs overlijden van grafisch ontwerper Jef Koning, die jarenlang domicilie had in de oude Naaien breischool, terug op zijn levensgeschiedenis. Door Pier Karenbeld wordt ook teruggekeken op een leven, dat van mw. Krijt, die binnenkort haar honderdste verjaardag mag vieren. Zijn interview met haar geeft een goed beeld van het leven ooit in Diepenveen. Tenslotte gaat Evert Weltevreden nog verder terug in de tijd. Hij probeert Romeinse wegen in Zuidwest-Overijssel te traceren. Al met al volgens de redactie een zeer interessante DiepenvEens. En wat nog beter is: genoemde acties om meer mensen te interesseren om over historische onderwerpen te gaan schrijven, heeft er ook al toe geleid dat de volgende DiepenvEens reeds volstroomt met zeer interessante bijdragen! Maar voor nu: veel leesplezier gewenst met deze uitgave.

Van het bestuur

– Uitnodiging Historische Avond

Het bestuur van de Historische Vereniging Dorp Diepenveen en omgeving nodigt u uit voor de Historische Avond, die op 7 november aanstaande in het Kulturhus wordt gehouden. De avond begint om 20:00 uur en de zaal is open vanaf 19:30 uur.

Voor onze leden op leeftijd of met een mobiliteitsbeperking die graag willen komen, maar geen vervoer hebben bestaat de mogelijkheid om te worden opgehaald en weer thuisgebracht. Deze service is alleen mogelijk, wanneer men in het dorp of in de directe omgeving woont. We vragen hiervoor uw begrip. Als u van de service gebruik wilt maken dan kunt u een mailtje sturen naar info@historischeverenigingdiepenveen.nl of contact opnemen met Marinus de Winter, 0570 591382.

Over de lezing

De lezing op deze avond gaat over het Cisterciënzer klooster Sion aan de Vulikerweg in Diepenveen en wordt gegeven door Peter Dullaert. Aan de hand van foto's en films vertelt hij over de rijke geschiedenis van het klooster dat in 1883 werd gesticht. Het kloosterleven eindigde in 2015 bij het vertrek van de laatste monniken. Ook de nieuw ingeslagen weg met Klooster Nieuw Sion zal ter sprake komen.

Over de spreker

Peter Dullaert werd geboren in Zutphen en handelde na zijn middelbare school aanvankelijk in antiek, terwijl hij ook theologie studeerde. Maar het geloof riep. Hij werd pastor van de Raalter Pauluskerk en later van de Deventer Broederenkerk. Ook was hij manager bij de Katholieke Bijbelstichting en directeur bij uitgeverij Adveniat. Van meer recente datum kennen we hem als grondlegger en mededirecteur van Klooster Nieuw Sion.

– Verenigingsbibliotheek en -archief

In de loop der jaren heeft de Historische Vereniging diverse boeken in bezit gekregen, die over Diepenveen gaan of aan het dorp zijn gerelateerd. Paul Ganzevles heeft de aanwezige boeken geïnventariseerd, gerubriceerd en opgenomen in een bestand. Vervolgens heeft Jan Harmelink onze website aangepast, zodat deze boeken daar kunnen worden aangevraagd. De uitleen zelf wordt verder geregeld met de bibliotheekbeheerder.

Inmiddels stopt Matthieu Bruinenburg alweer enkele jaren zijn ziel en zaligheid in het uitzoeken van de stapels documenten waarover de vereniging bezit. Hij registreert en archiveert deze en slaat alles op in speciale archiefdozen. De documenten, maar ook oude boeken, in dit archief zijn niet geschikt voor uitleen, maar kunnen wel worden ingezien. Een bron van informatie voor iedereen die zich verdiept in de familie- of Diepenveense geschiedenis. Heeft u vragen over het archief of zoekt u naar iets in het bijzonder, stuur een email naar info@historischeverenigingdiepenveen.nl en dan wordt er contact met u opgenomen.

Paul, Matthieu en Jan, namens het bestuur en de leden bedankt voor het toegankelijk maken van ons historisch materiaal over Diepenveen en voor het realiseren van de boekenuitleenservice.

– Fototentoonstelling Klooster Sion

Op verzoek van het bestuur heeft Harry Mulder een selectie gemaakt uit zijn grote foto- en filmcollectie over het klooster Sion en de bewoners. Deze selectie met bijbehorende toelichting is vanaf 7 november te bezichtigen in het Kulturhus Diepenveen. De opening van deze fototentoonstelling vindt plaats tijdens de Historische Avond op 7 november.

Periodiek van de Historische Vereniging Dorp Diepenveen en Omgeving, opgericht november 1998. Print-ISSN 2590-0749. e-ISSN 2666-9226. Verschijnt tweemaal per jaar • Contributie: € 20.- per gezin per kalenderjaar • Bestuur: Jan Helderma (voorzitter), Peter van Leent (secretaris), Jan Harmelink (penningmeester), Jan van Ginkel (verzamelgroep), Joke Roetert (algemeen), Marinus de Winter (algemeen), Arie Koldewij (foto-archiefgroep) • Correspondentieadres: Peter van Leent, Stijne van Sallandstraat 10, 7431 GR Diepenveen • E-Mail: secretariaat@historischeverenigingdiepenveen.nl • Website: www.historischeverenigingdiepenveen.nl • Op dinsdagmiddag is van 14.30 tot 16.00 uur de fotoarchiefgroep (FAG) in het café van het Hof van Salland aanwezig • PR-groep, redactie: Jan Helderma (coördinatie met het bestuur), Gea Zieverink (vormgeving), Rudi Steenbruggen (eindredactie) • Illustraties: Harry Mulder (nieuwe foto's) en FAG (fotoarchief groep), tenzij anders vermeld • Druk: De Kroon, Olst • © Historische Vereniging Diepenveen Dorp en Omgeving • Medio april vindt automatische incasso plaats van de contributie á €20,- onder vermelding van incassant ID: NL13ZZZ080837070000.

De politie in diepenveen na 1945

Door Inke Mensink

Zoals we in het vorige nummer van Diepenveens hebben gelezen, werden de politietaken in de gemeente Diepenveen van 1945 tot 1999 uitgevoerd door de Rijkspolitie. De groep Diepenveen had als werkgebied de gemeente Diepenveen en de gemeente Bathmen. Het groepsbureau was ondergebracht in een dubbel woonhuis aan de Oude Rielierweg te Schalkhaar. Boven het bureau woonde een politiemans met zijn gezin en in de woning ernaast ook. In Diepenveen was een politiepost gevestigd aan de Wechelerweg 20. Dit was oorspronkelijk de veldwachterswoning die gebouwd werd, na een besluit hiertoe in 1939, door de gemeenteraad van Diepenveen.

Postcommandanten, later rayoncommandanten, waren vanaf 1945 resp. H. van Koeveringe 1945-1950, H.H. Koldewij 1950-1970 en B.W. te Selle 1970-1978, die in de veldwachterswoning aan de Wechelerweg woonde. Eind jaren zeventig werd er een echt politiebureau(tje) gebouwd aan de Oranjelaan, naast de inrit van de brandweerkazerne, zodat postcommandant te Selle niet hoefde te verhuizen na zijn pensionering. Agenten waren o.a. Luchtenborg, Lückerrath, Brink, van Pijkeren, Kamphorst, Jansen en Everts.

Woning van de Postcommandant der Rijkspolitie aan de Wechelerweg 20.

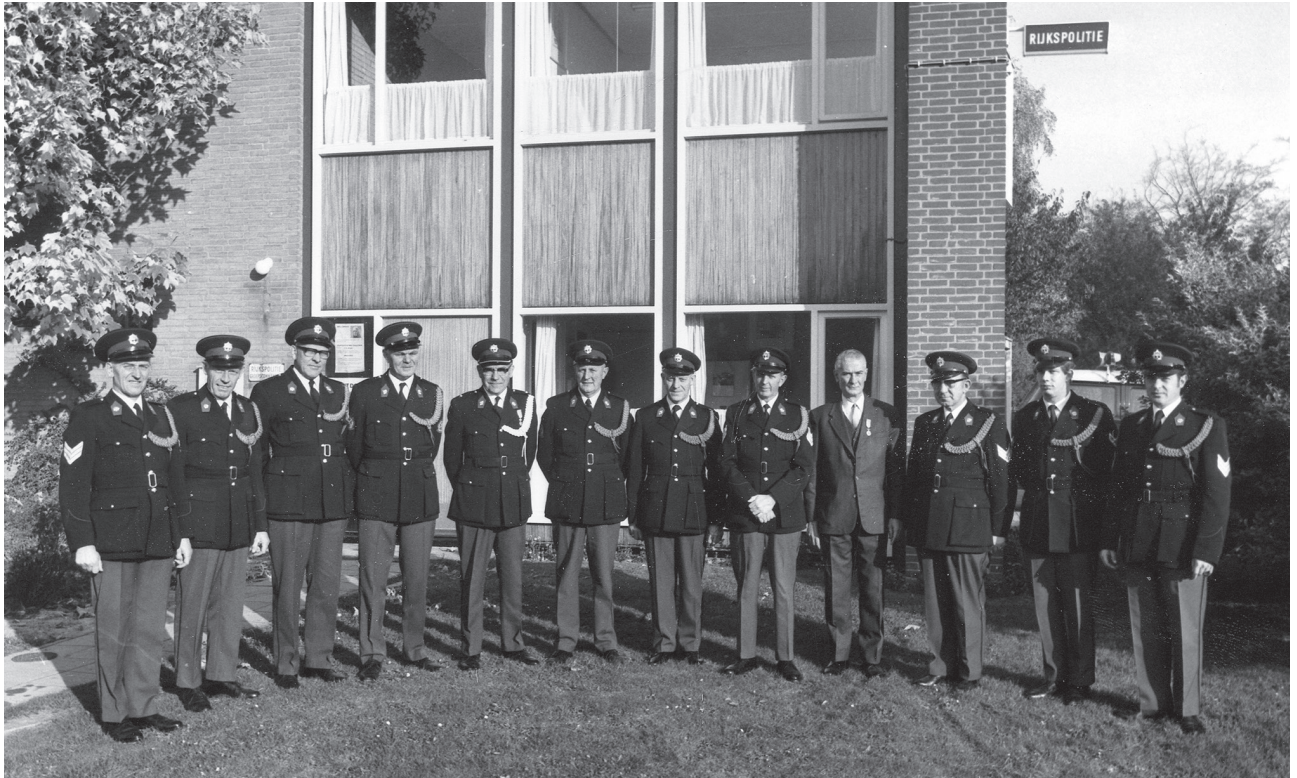
Met Tom Everts is gesproken voorafgaand aan dit artikel. Het formulier waarmee hij zich aanmeldde voor de politieopleiding kwam uit een vacatureboek voor overheidsfuncties, dat de eerste jaren na de

oorlog standaard in de trein lag. Aspirant politieagenten kregen hun opleiding in het landelijk opleidingscentrum in Arnhem en vanaf 1966 op de Politieacademie te Apeldoorn. De opleiding was zwaar, zodat velen die niet konden voltooien. Zo nodig werden agenten van de Rijkspolitie ook buiten hun werkgebied ingezet, bijvoorbeeld voor vervanging bij vakantie of ziekte en bij landelijke problemen. Zij hadden verplicht een bordje "Rijkspolitie" aan hun woonhuis hangen.

Op de politiepost aan de Wechelerweg vonden de verhoren plaats van de Diepenveeners die een overtreding hadden begaan. In het kleine zijkamertje dat als kantoor diende, vond regelmatig overleg plaats tussen de Diepenveense politieagenten, ook werd daar door hen gepauzeerd. In 1948 verzocht de burgemeester van Diepenveen de regionale politiecommandant van rijkswege een vergoeding te geven voor het ter beschikking stellen van kantoorruimte in het woonhuis van de postcommandant en het behangen daarvan. Dit gezien de zorgwekkende toestand van de gemeentelijke financiën.

In 1963 kwam er een nieuw (klein) politiebureau aan de Pr. Beatrixweg, in een dubbel woonhuis, te Schalkhaar. Hier is nu "Woonstichting De Marken" gevestigd. In dit politiebureau bevonden zich ook twee cellen voor arrestanten. Tot die tijd werden gearresteerden in politiecellen te Deventer ondergebracht. Een aantal jaren later werd het hoofdbureau in de marechausseekazerne aan de Frieswijkweg gevestigd, waar meer ruimte was. Er werkten daar acht politieagenten, vier voor het dorp Diepenveen, voor Lettele en Colmschate ieder één en ook de twee agenten voor Bathmen vonden daar onderdak. Verder nog de politiemedewerkers die werkzaam waren voor Schalkhaar. Zij werden bijgestaan door één (burger)administrateur.

Tom Everts vertelt: "Ons uniform bestond uit een colbert, overhemd, kniebroek met beenkappen, hoge schoenen, pet en bij kouder weer een lange regenjas. De laarzen die we ook hadden trokken we, alleen bij bijzondere gelegenheden aan, omdat die zo duur waren. De officieren hadden sporen aan hun laarzen. Pas vanaf de jaren zeventig maakte een lange pantalon deel uit van het uniform. Eén keer per jaar kregen we kledinggeld. We beschikten over een

De groep Diepenveen van de Rijkspolitie voor het nieuwe Groepsbureau aan de Koningin Julianaweg te Schalkhaar. Nu is hier Woonstichting "De Marken" gevestigd.

pistool, karabijn, gummistok en klewang. Naar de verplichte tweewekelijkse oefeningen op de schietbaan in Almelo gingen we met de motor met zijspan. Ook een milieucursus was verplicht en verder konden we kiezen welke landelijk georganiseerde cursussen en opleidingen we wilden volgen.

Tenzij het werk dat niet toeliet, bijvoorbeeld door een ernstig ongeluk of een andere calamiteit, werd er dagelijks gepatrouilleerd, 's ochtends in het buitengebied en 's middags in het dorp. In het dorp moest de pet verplicht worden opgezet, daarbuiten hoefde dat niet".

Hij vertelt ook dat het lange tijd zo was dat alleen de groepscommandant contact had met de burgemeester van Diepenveen, die als korpsbeheerder ook wensen uitsprak t.a.v. zaken die volgens hem of de wethouders, aandacht behoefden. "Voor een bezoek aan de burgemeester kleepte de groepscommandant zich in vol ornaat".

In de tijd van burgemeester Crommelin (1957-1980) moest er altijd één van ons, achter een kamerscherm, aanwezig zijn tijdens het wekelijkse spreekuur van de burgemeester. Dit om op te treden als er problemen ontstonden. Handtastelijkheden hebben zich gelukkig

nooit voorgedaan. Ook het contact met de wethouders liep aanvankelijk via de groepscommandant. Pas later, in de zeventiger jaren, kregen wij ook contact met de wethouders. Overleg met gemeentebestuurders liep eigenlijk ook altijd via de groepscommandant".

– 1947 Nieuwe 'Algemene plaatselijke verordening' (APV)

Het wonen in een rustig, schoon, ordelijk en veilig dorp werd door de meeste inwoners van Diepenveen belangrijk gevonden. In de nieuwe plaatselijke verordening worden hiervoor dan ook een aantal zaken geregeld.

Met het oog op veiligheid wordt het vooroorlogse gebod om bij sneeuwval de weg langs het huis sneeuwvrij te maken en het verbod om glijbanen te maken op de openbare weg gehandhaafd. Toegevoegd wordt de regel dat sleden niet onbemand langs een hellend vlak mogen glijden. En gebruikers van percelen, liggende in de nabijheid van openbaar water of brandputten, zijn na kennisgeving van B en W, verplicht bij vriezend weer in het ijs brandgaten te hakken en ervoor te zorgen dat deze openblijven. Lantaarns voor openbare verlichting mochten alleen door bevoegden aangestoken of geïnstalleerd worden. "Om ongelukken te vermijden mogen er

geen hinderlijke of gevaarlijke voorwerpen op de openbare weg geplaatst worden en is het verboden langs de weg prikkeldraad te gebruiken”, aldus de APV.

Voor vee zijn er regels die overlast beperken en veiligheid bevorderen. Zo mogen “stieren ouder dan één jaar en hengsten ouder dan twee jaar niet op landerijen lopen op zodanige wijze dat zij de weg kunnen bereiken”. Ook “het onbeheerd los laten lopen van runderen, schapen en varkens is verboden en alleen personen boven de 16 jaar mogen vee drijven, indien elk dier aan een touw zit”.

In 1960 worden naar aanleiding van klachten van omwonenden over (stank)overlast bepalingen opgesteld met betrekking tot niet-uitvliegend pluimgedierte, marterachtigen en vossen. Stank dient vermeden te worden. Voor het houden van de genoemde dieren is toestemming van B en W vereist.

→ Tegengaan van overlast

Er worden vrij vergaande gedragsregels bij en rond woningen ingevoerd. Zo mag “tegen de wil van de bewoner van een aan de weg gelegen perceel niet gezeten, gestaan of geleund worden op raamkozijnen, dorpels en deurstoepen. Ook mag niet tegen de wil van gebruikers op erven of hekken gezeten worden”. En er mag geen hinderlijk lawaai gemaakt worden. Zo staat in artikel 8 van de Verordening dat het verboden is “door middel van een toestel bestemd tot het versterken van muziek of van de menselijke stem, hetzij in de buitenlucht, hetzij in een afgesloten ruimte, voor de omgeving hinderlijk geluid te maken.”

De politie kan tegen alle vormen van hinderlijk samenzijn optreden krachtens de volgende maatregel: “Hij, aan wie bij een volksverzameling op wegen door de politie gelast wordt zich daaruit te verwijderen, is verplicht aan deze last onmiddellijk te voldoen en wel langs den weg en in de richting, door de politie aangegeven”.

Ook de toenemende welvaart brengt problemen met zich mee. Vanaf 1962 komen er regelmatig klachten binnen bij het college van B en W over “geluidsoverlast veroorzaakt door jongelieden met bromfietsen, die 's avonds en in het vrije weekeinde een klein traject rondrijden of stilstaand hun bromfiets tot luidruchtig knallen brengen door een voortdurende snelle wisseling van het toerental”. Om dat tegen te gaan besluit de gemeenteraad in mei 1963 tot de volgende regel:

“Het is verboden in de open lucht motoren van rijwielen met hulpmotor onnodig op voor de omgeving op hinderlijke wijze in werking te hebben of daarmee zonder redelijk doel heen en weer te rijden”.

→ Verkeersveiligheid

“Aan het eind van de week, op vrijdag en zaterdag, kwamen er veel verkeersongelukken voor op de Holterweg”, vertelt Tom Everts. “Deze weg was onderdeel van de vroegere E8, de route van Amsterdam naar Berlijn (Sinds het midden van de zeventiger jaren gaat de naam over in de A1). Aan het eind van de week reden daar grote vrachtwagens met vis uit Denemarken om die naar IJmuiden te brengen. Tegelijkertijd reden er ook boeren met paard en wagen om oogst of dieren te vervoeren en melkbussen en andere zaken langs de weg te zetten. Deze combinatie van langzaam en snel verkeer veroorzaakte regelmatig ongelukken en bezorgde ons veel werk”.

Op een ochtend midden jaren vijftig botste een vrachtwagen tegen een boom op de Raalterweg tegenover nr. 33. De bestuurder was in slaap gevallen. In de verte is rechts de Wechelerweg te zien.

In 1957 wordt landelijk bepaald dat de maximumsnelheid binnen de bebouwde kom 50 kilometer per uur wordt en op een aantal wegen daarbuiten 70. Naleving van deze regel wordt van tijd tot tijd, door een team van drie agenten, op vaste punten gecontroleerd. Daarover wordt het volgende verteld door Tom Everts:

“Bij klooster Sion, het Driekwartierslaantje (Wechelerweg), de Weteringbrug, de Boxbergerweg en langs de IJssel, bij de dijkstoel controleerden we op rijbevoegdheid en snelheid. Dat laatste met behulp van een stopwatch. Drie collega's stonden daarvoor op zichtbare afstand van elkaar. De eerste stak een arm op wanneer een auto passeerde, de tweede drukte daarop de stopwatch in en indien er te hard gereden was hield de derde de automobilist aan en schreef een bekeuring uit. Er werd een uur per post gecontroleerd. Had er

elders een ernstig ongeluk plaatsgevonden, dan kwam de groepscommandant op de brommer naar de posten om te vragen naar de plek van het ongeluk te gaan. Of er werd iemand in de nabijheid gebeld, die dan kwam waarschuwen.

Bij dorpsfeesten maakte het muziekkorps Sempre Crescendo een rondgang door het dorp, dat altijd veel bekijks trok. Halverwege de rondtocht, op de Averlose Houtweg, werd gepauzeerd. Er stond dan een platte kar met wat te drinken voor alle betrokkenen. De politie verleende bij deze gebeurtenissen bijstand om de orde te bewaken en het verkeer te regelen, vaak liepen zij met de fiets aan de hand, voorop. Het verkeer regelen is ook eens "uitbesteed", wat tot een bijzondere uitkomst leidde. Een jongen van een jaar of zestien die iets gedaan had dat bestraft moest worden, kreeg als straf de taak om met een grote rode lamp naast de stoet lopen om te voorkomen dat het muziekkorps door verkeer gehinderd werd. Dit deed hij feilloos en hij vond die bijstand verlenen zo mooi, dat het hem inspireerde om bij de politie te gaan werken". Ook bij de dodenherdenking vergezelde de politie de stoet die van de kerk naar de begraafplaats aan de Roeterdsweg liep.

Palmpasenoctocht op 15 april 1960. Vooraf gegaan door muziekvereniging Sempre Crescendo en een politieagent gingen de kinderen met hun Palmpasestokken door het dorp.

→ **Openbare reinheid, gezondheid en zedelijkheid**

In de APV van 1947 wordt een hoofdstuk gewijd aan openbare reinheid. Handelingen mochten niet tot gezondheidsrisico's leiden en het moest er netjes uitzien op straat. "Op zichtbare plekken vanaf de openbare weg mag niet geslacht worden. Afval, ontlasting en bloed moeten in afgesloten vaten bewaard worden en ook vuilnis en haardas moeten bewaard en aangeboden worden in een vat, emmer of pot met deksel. Wordt er met laden en lossen gemorst, dan moet dat schoon gemaakt worden", aldus de APV.

Verder wordt het verboden "krenge" (kadavers van dode dieren) of andere walgelijke voorwerpen op of in mesthopen of verzamelingen van mest, vuilnis, baggerspecie of dergelijke te brengen of te hebben. Stinkende of verontreinigde stoffen mogen niet in het water geloosd worden. Eigenaren van onbewoonde percelen in de bebouwde kom zijn verplicht ervoor te zorgen, dat goten, riolen en zinkputten van hun perceel of erf, voortdurend behoorlijk schoon gehouden worden".

Controle op verwaarlozing van vee. Het dier links is even oud als het dier rechts!

→ **Honden**

Ook met betrekking tot honden worden een aantal maatregelen opgenomen in de APV. Zo wordt in februari 1946 de verordening - op verzoek van de jagersvereniging - aangevuld met de volgende regel: "Het is verboden honden zonder behoorlijk toezicht anders dan op afgesloten erven te laten loslopen". Dit wordt in 1947 uitgebreid met de maatregel dat gevaarlijke honden gemuilkorfd dienen te worden. "Eigenaars, houders en verzorgers van honden, wier gehuil of geblaf naar het oordeel van B en W overlast veroorzaken in de omgeving zijn verplicht hun huisdier tussen 11 en 5 's nachts binnenshuis te houden".

In 1969 volgt nog een maatregel met betrekking tot honden. Dit naar aanleiding van de volgende brief, die de arts Berman aan het college stuurt. Daarin schrijft hij het volgende: "Ik heb herhaalde malen gezien, dat hondeigenaars hun hond (al dan niet aan de lijn) mee naar binnen namen als zij bij de banketbakker of de slaager moesten zijn, of dat zo'n dier, naar hondenaar, de daar uitgestalde waren besnuffelde of zelfs wel afliekte, zoals men dit van honden verwachten mag. De winkelier in kwestie vond dit lang niet prettig, maar durfde hier nauwelijks opmerkingen over te maken, omdat hij bij ervaring wist, dat dierenbezitters op dit punt gauw beledigd zijn. In andere gemeenten ziet men dikwijls

buiten de winkel een paar haken aangebracht, waaraan honden kunnen worden vastgezet en een bordje: Honden mogen ingevolge de gemeentelijke politieverordening niet worden toegelaten". Het college neemt dit advies ter harte en in dat jaar wordt het volgende artikel in de APV opgenomen: "Het is verboden zich met een hond of kat in een winkel te bevinden, waarin voor menselijke consumptie bestemde waren worden verkocht".

Als er sprake was van hondsdelheid werd landelijk de maatregel uitgevaardigd, dat honden alleen aangelijnd buiten mochten komen. Niet iedere bewoner hield zich aan dat gebod en daartegen werd door de politie opgetreden door het geven van een waarschuwing of het uitschrijven van een boete. Soms werd hier verantwoordigd op gereageerd. "Hoe haalt u het in uw hoofd om mij hierop aan te spreken", werd de politie dan toegebluft door iemand die vond dat aan de regel niet voldaan hoefde te worden vanwege zijn beroep of positie of die van haar man.

→ **Zedelijkheid**

Ook van de bewoners zelf wordt gepast gedrag verwacht. Daarvoor worden onder meer de volgende regels opgenomen in de APV. Het is verboden "zich op wegen of van daar zichtbare plaatsen te bevinden ongekleeft of in aanstoot gevende kleding". Ook is het verboden "op een weg vermomd of onherkenbaar gemaakt, of in kleding van de kunne waartoe men niet behoort, te verschijnen". Er mag gezwommen worden, maar dan wel "in een aan de eisen der openbare zedelijkheid voldoende badcostuum".

→ **Taak van de politie**

In de Politiewet staat beschreven dat het handhaven van de rechtsorde en het verlenen van hulp aan hen die deze behoeven de kerntaken van de politie zijn. Tom Everts zegt daarover "Het sociale aspect van ons werk was heel belangrijk en wij besteedden daar zeker wel een kwart van onze werktijd aan. Je kende iedereen in het dorp, kwamen er nieuwe mensen wonen, dan ging je even langs om kennis te maken. Ook met jongeren was veel contact. Zij zijn tenslotte de toekomst en met een praatje en een waarschuwing kun je veel problemen voorkomen. We wisten eigenlijk alles van iedereen en waarschuwden veel. Dat kon door de kennis van de mensen en hun omstandigheden. Een goed gesprek werkt veel beter dan een bekeuring. De boetebedragen voor overtredingen waren 2 ½, 5 en 7 ½ gulden.

We waarschuwden eerst "Doe dit toch niet, je hebt het geld niet om het te betalen". Als er toch een boete betaald moest worden en iemand het geld niet bij zich had, kon dat ook bij de politie aan huis betaald worden. Van de vrouw des huizes kreeg men dan een kwitantie.

Wanneer er in een strafrechtelijke zaak een boete opgelegd werd, moesten wij die innen. De betrokkene kon kiezen om te betalen of in plaats daarvan een gevangenisstraf uitzitten. Koos men voor het laatste, dan werd men in het busje van de politie naar de gevangenis vervoerd. Zware criminelen werden opgehaald door medewerkers van het parket.

Er zijn altijd gezinnen die extra aandacht nodig hebben. In de tijd vlak na de oorlog was de oorzaak van problemen meestal drank. Er waren zes kroegen in het dorp en er werd vaak stevig gedronken. Zo moesten we op zaterdag altijd optreden. Dan werd het weekloon uitgekeerd, gingen veel mannen rechtstreeks van hun werk naar de kroeg en dronken er teveel. Soms moest je dan met de gummistok slaan om mannen bij zinnen te brengen".

Huiselijk geweld, vechtpartijen en asociaal gedrag kwamen regelmatig voor. In een poging het alcoholmisbruik te beperken wordt 1950 de volgende maatregel opgenomen in de APV: "Als binnen drie jaar meer dan één keer vastgesteld is dat men van alcoholhoudende drank misbruik maakt, mag men geen localiteit, waar sterke drank verkocht wordt, bezoeken. Van deze personen wordt een lijst opgesteld en zij worden daarvan op de hoogte gesteld. Ook mogen zij niet worden toegelaten door vergunninghouder".

Over de sociale aspecten van het werk vertelde Tom Everts ook het volgende: "Er waren veel grote gezinnen en er woonden vaak meer dan drie en soms nog meer generaties in één klein huisje. Dat kon dan ook nooit goed gaan. Behalve ruzies en huiselijk geweld leidde dat ook wel tot zelfdoding. We bemiddelden vaak bij ruzies en geweld en ook wel als meisjes ontspoorde of ongewenst zwanger raakten en moesten trouwen.

Sommige bewoners waren analfabeet. Dan hielpen we met het voorlezen van brieven van instanties en met het invullen van formulieren, dat kon helpen om problemen te voorkomen.

Waarschuwen, overleg en hulp voorkwamen vaak problemen en overtredingen. Een voorbeeld daarvan:

Er was eens in het dorp een bewoner die regelmatig overlast veroorzaakte en ook wel eens geld stal. Nadat hij daarvoor veroordeeld was, ging ik hem ophalen voor zijn gevangenisstraf in Zutphen. Huilend begon hij te jammeren, dat hij geen afscheid van zijn vrouw kon nemen en niets kon regelen voor haar en hun vijf kinderen. Ik heb mijn eigen vrouw toen gevraagd om op dié kinderen te passen, zodat zijn vrouw met de bus naar Zutphen kon gaan om haar man te zien en te spreken. Na zijn vrijlating hebben we nooit meer last gehad van die man.

In ons werkgebied hadden we, mede vanwege de psychiatrische instelling Brinkgreven, ook veel te maken met zelfmoorden. Als dat gebeurt, wordt ook de bijstand van de politie ingeroepen. Niet alleen voor de direct betrokkenen, ook voor ons, is dat een ingrijpende gebeurtenis. Vroeger was er geen steunteam waarmee je daarover kon praten. Wij moesten, als er sprake was van zelfdoding, de situatie beschrijven en bewijslast verzamelen voor identificatie. Het stoffelijk overschot moest in een kist met deksel vervoerd worden. Loodzwaar was dat, indien sprake was van verdrinking”.

Er was heel wat wet- en regelgeving om te handhaven door de politie. En dat met weinig financiële middelen, maar wel met naar de huidige normen relatief veel personeel. “In de tijd vlak na de oorlog werd alles te voet of met de verplicht zwarte, zelf te bekostigen, fiets gedaan”, aldus Tom Everts. “Bij brand of een ongeluk hielden we een auto aan en vroegen aan de chauffeur of hij ons daar naar toe wilde brengen. Kort na de oorlog kwam er voor het hele korps één motor met zijspan. Gelukkig kwamen er na enige tijd vijf witte bromfietsen, waardoor we makkelijker ons werk konden doen in het uitgestrekte werkgebied. Opdrachten doorgeven en andere communicatie ging in die tijd via de vaste telefoon thuis en op het bureau. De eerste auto die het korps ter beschikking werd gesteld was een bestelwagen. Daarna volgden diverse goedkope personenauto’s. Van de Ford Escort, waar we op een bepaald moment mee reden, kon het licht alleen uitgezet worden door de zekeringen eruit te halen.

Waar nodig hielp je elkaar en ook aan andere korpsen werd, als dat nodig was, bijstand verleend. Zo moesten we in de vijftiger jaren op motor met zijspan met zijn drieën naar Tubbergen om bijstand te verlenen tijdens de boerenopstand daar vanwege de ruilverkaveling. Ik zat aan het stuur, een collega achterop en één in het bakje. We waren gekleed in een lange leren jas, een

loodzware metalen legerhelm uit de oorlog en hadden de beschikking over een pistool en een klewang. De jas was zo zwaar, dat we overeind geholpen moesten worden als we op de grond vielen. Er was geen geld voor goed materieel en dat is eigenlijk altijd zo gebleven. Alles moest op een koopje. En tijdens het bewind van len Dales, minister van Binnenlandse Zaken van 1989 tot 1994, werd de politie geacht ook zelf geld te genereren. Zij stelde dat de politie een bedrijf was, dat zichzelf moest bedruipen. Sommige collega’s zagen dat als een opdracht om meer te bekeuren, anderen bleven werken vanuit het idee dat voorkomen beter is dan bestraffen.

Bij méér bijzondere gelegenheden, zoals de bovengenoemde boerenopstand, werd landelijk bijstand verleend aan andere korpsen en soms aan het leger, zoals bij de treinkaping in 1977 door Molukkers. Maar ook regionaal hielpen we elkaar, bijvoorbeeld bij ziekte- en vakantievervangings. Soms wel een maand lang. Vooral in vakantietijd vonden verplichte hotelcontroles plaats, om na te gaan of mensen die een kamer deelden, dat wettelijk gezien wel mochten. De Diepenveense en andere rijkspolitie-korpsen werden ook ingezet voor bewaking van de cellen op Schiphol.

Agenten Everts (rechts) en Kamphorst bij een verkeerscontrole aan de IJsseldijk.

Er was weinig contact met de Deventer politie; Rijks- en gemeentepolitie, dat was water en vuur. Bij de opheffing van de gemeente Diepenveen zijn we dan ook bij de Rijkspolitie blijven werken, in verschillende regionale korpsen in de buurt”, aldus Tom Everts.

Gebruikte bronnen:

- Gesprekken met Tom Everts en Arie Koldewey. Helaas is Tom Everts op 21 april 2024 overleden.
- Collectie Overijssel - archief gemeente Diepenveen, politiedossier, notulen overleg B en W.

Nieuwe bewoners op de Koershoff (1927-1943)

Door Ineke de Koning

De Koershoff, een villa gelegen op de hoek van de Wetermansweg en de Bouwhuisweg in Diepenveen, eigendom van baron Stratenus, staat in 1927 te huur. Arij en Eef de Koning-Uden Masman en hun drie zonen zijn net terug uit Nederlands-Indië, waar Arij gedurende twintig jaar hoofd was van Cultuurscholen (landbouwonderwijs voor inlandse jongens) in Buitenzorg, Soekaboemi en Malang. Arij heeft nu een aanstelling als leerkracht aan de Koloniale Landbouwschool in Deventer. Ze bekijken de Koershoff en zijn meteen verkocht. Uit brieven van Eef, die ze daar schreef, weten we hoe ze hier een plekje vonden in de dorpsgemeenschap.

Arij en Eef de Koning - Uden Masman.

Drie weken duurde de overtocht van Java naar Nederland; het kon Eef en Arij niet snel genoeg gaan. Want na het vorige verlof lieten ze hun oudste zonen Kees en Theo (15 en 12 jaar) in Rotterdam achter in een kostgezin, zodat ze naar de middelbare school konden. Wat hebben ze hun kinderen gemist! Nu, drie jaar later, is het gezin gelukkig weer compleet. Ze willen in Nederland dolgraag weer buiten wonen, net als in Indië. De Koershoff in Diepenveen is precies wat ze zoeken: een groot huis, veel natuur, landelijker kan bijna niet. Het is natuurlijk wel wennen na al die jaren in de tropen.

De jongens gaan alle drie in Deventer naar de HBS. Ze vinden het jammer dat er in Diepenveen nog geen sportverenigingen zijn, want ze sporten graag. Ze gaan hockeyen, roeien en zeilen, alles in de uiterwaarden van de IJssel in Deventer, niet zo ver van de Koershoff. Arij gaat elke dag op de fiets naar de Landbouwschool om les te geven en sluit zich net als in Indië aan bij de Loge

van de Vrijmetselaars. Hij wordt een actief lid (en al snel penningmeester) van de afdeling Deventer van de Koninklijke Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, een vereniging die ook cursussen geeft in de omgeving. In 1931 is Arij betrokken bij een cursus in Diepenveen: "eene bindcursus voor bouquets, grafkransen en bruidsbouquets enz.". Ook jureert hij af en toe bij tuinbouwwedstrijden. Eef is helemaal in haar element in Diepenveen, ze vindt het heerlijk om in de tuin te werken, overal naar toe te kunnen fietsen en alle boodschappen zelf te doen zonder af te hoeven dingen. Ze krijgt het druk, want naast hun eigen drietal komen er nog een kostjongen (ouders wonen in Indië) en een neefje dat aan de Landbouwschool gaat studeren bij hen inwonen. Eef wordt voor f 2,50 per jaar lid van de leesbibliotheek in het dorp en men heeft al snel door dat je bij haar nooit vergeefs aanklopt voor hulp, zoals bijvoorbeeld voor het organiseren van een bazaar, een tombola voor "Hulp in Nood", een hulpactie voor kinderen in geteisterde gebieden of het regelen van de verkoop van kinderpostzegels (pas na de oorlog gaan schoolkinderen hiermee langs de deuren). Dan zoekt ze snel hulptroepen bij elkaar. In 1932 richt ze in Diepenveen een padvindstersgroep op, waarbij ze als leidster jarenlang actief is. (Diepenveens nr.45)

→ Winter

De jongens fietsen elke dag naar school, wat niet meevalt die eerste winter, het vriest dat het kraakt. Ze zien er niet uit bij hun barre tocht over de IJsseldijk, doeken om oren en neuzen en Arij gaat naar een vergadering met Hanco's muts op zijn hoofd, tot grote hilariteit van het hele gezin. De Koershoff heeft al wel centrale verwarming (op kolen, met een moederhaard in de keuken waar ook op wordt gekookt), maar het is een tochtig huis en bij vorst bevroren de sponzen op de wastafels. In februari 1929, als het buiten 21,5 graden vriest, schrijft Eef:

"We hebben een probleem: het reservoir van de W.C. is bevroren. De buitenplee kunnen we niet gebruiken en die van boven mogen ze niet doortrekken. Er staat bij de Winter een tonnetje klaar om in geval van nood hier gehaald te worden. 's Morgens zetten we de petroleumkachel in dat groene hokje buiten, dan ontdooit de pijp en dan trekken we hem één keer door. Eens walmdde de kachel in het hokje buiten zo erg, dat Mina (de hulp) dacht dat alles

in brand stond. Ze droeg de kachel naar buiten en zette haar op straat. Net kwam de postbode langs en zei: "noe, dat kan 'k weten, dat ie de kachel bûten zet, 't is hier veul warmer dan an de ginne kaant van 't huus".

Maar in het voorjaar is de kou weer snel vergeten en genieten ze van al het jonge leven in het bos rondom de Koershoff.

Jong leven bij de buren ca. 1930.

"Gister zijn de vijf eendjes uitgekomen, snoeperige gele balletjes, maar vandaag zijn ze weer afgereisd, een hele tippel om bij het water te komen. Koolmees heeft een nest vol jongen, minstens twaalf, wat een zorg. De zwartkopjes zijn uitgezogen, denklijk door de eekhoortjes. Ook twee andere nestjes zijn leeg, o.a. een vink. Ik heb nu verlof gegeven om op de eekhoortjes te schieten en ook de Vlaamsche gaai. Er waren geweldig veel eekhoortjes en toch als ik de jongens zie loeren met het geweer vind ik mezelf een halve moordenaar. Ze zijn zoo leuk, maar als je die zorg van die vogeltjes hebt meegemaakt, al dat werk ziet en dat triomphantelijke gezang hoort en je vindt dan die zielige uitgezogen jongen, dan wordt je des duivels".

→ Bazaar

In 1931 wordt er in het op dat moment leegstaande Oud Rande een bazaar gehouden voor de bouw van de nieuwe pastorie van de NH kerk. Eef mag de Platvoet (het buurschap waaronder de Koershoff valt) hiervoor aan het werk zetten. Ze merkt dat ze moet oppassen dat ze niemand overslaat, want dan krijg je boze gezichten en bij sommigen krijgt al ze klachten dat de "lieste voor de Pastorie" nog niet langs is geweest. Ze hoort al doende mooie verhalen:

" Bij Tante Zwaantje, de vrouw van de andere de Winter,

kreeg ik een fijne warme oliebol en al bakkende en pratende kreeg ik een belofte dat ze een mooie das zou breien. Ook kwam ik bij een gewezen keukenmeid van het Landgoed Rande, die woont op Mon Repos tegenover de Dassenbelt. Ze is stokdoof en ik moest dus heel hard brullen. Ze vertelde me dat ze nog veel reisde om diners klaar te maken. Ze moest naar Bilthoven voor een diner van 70 mensen. Brrr, wat een gepieker lijkt me dat. Woensdags heb ik een breischooltje voor de Báázar zoals ze hier zeggen. Het zijn tien meisjes, zes nog schoolgaande. Het is een heel aardig stelletje, vol ijver. Telkens na school komen ze langs om nog even voortgeholpen te worden. Het is zoo leuk om ze zoo wat meer te leeren kennen. Twee zijn buurkinderen van de Charlottenburg, dus een heel eind uit de buurt. Van de week kwam er één en zei: "Mevrouw, Vrouw Wiltink wil nog wal wat doen veur de Basaar, of Mevrouw 's effekes langs kwam". Dat is de boerderij achter Brand. Ik er dus heen en ja, de oude vrouw kon nog wel een paar kousen breien als ik maar sajete had, " want ze hadden al oarig op de lieste geteekend, dus geld mocht 't niet meer kosten". Dit bevalt me beter dan de naaikrans in 't dorp met al die dames en zogenaamde dames. Ik kom daar heel zelden, alleen als de anderen eens niet kunnen en er toch iemand moet leiden. Het is wel druk, maar dat is niks. Arij heeft er ook zoo'n aardigheid aan als ze allemaal smullen van een kopje thee met een koekje. Verder hoorde ik tijdens het breien dat van Opstal met nog twee heeren saam met één meisje er van de week weer vandoor geweest waren: "zoo dronken als een Maleier" (Wat een reputatie hebben die arme Maleiertjes toch!). De auto is natuurlijk half verongelukt en na twee dagen kwam het stelletje weer terug".

→ Beerput

De Koershoff heeft drie wc's, die lozen op een beerput. Eén daarvan staat buiten in een hokje. Vorst is een probleem, maar ook als het veel regent kan het behoorlijk mis gaan:

"Telkens rook ik een vies luchtje en ik vroeg de jongens of zij iets hadden gelaten? Nee Moeder, natuurlijk niet! Tot Kees naar de vestibule gaat en roept: Bah, wat een lucht! en daar was door de vele regen de beerput weer vol (net 10 dagen ervoor geleegd) en nu zocht het een uitweg door de beneden WC en jawel, daar dreven de matjes lustig rond. Gelukkig nog niet in de berging. De plee zelf was vol en daar was het chocoladevla met schuimpjes. Mina (de hulp) was net die middag ziek naar huis gegaan. Eerst werd Kees naar de Baron gestuurd om hulp en ik

Villa de Koershoff aan de Bouwhuisweg.

zelf ging eerst maar eens rustig binnen zitten piekeren wat er gedaan moest worden. Arij las krampachtig de krant om niet misselijk te worden, Theo kokhalsde en Hanco waagde zich ook niet verder. Tja... het moest toch weg, zoo konden we niet gaan slapen, dus ik met looden schoenen een emmer en dweil gehaald maar 't kostte moeite om daar je handen voor te gebruiken. We hebben er een emmer of vijf uitgehaald. De mannen van de Baron hebben de put half uitgeschept en de afvoerbuizen van de goot ergens anders uit laten komen. Nu is er een overstortput gegraven en ze zeggen dat we nu weer gerust kunnen zijn. Ik heb me wel tien keer gewasschen en nóg was ik vies van mezelf."

→ Zwemmen

Zwemmen kan in Diepenveen gelukkig wel, dat deden ze in Indië ook graag en onlangs hebben ze met een stel kennissen een zwemclubje opgericht bij de kolk van Lina Roetert Steenbruggen ("tante Lina") waar ze naar hartenlust zwemmen, waterfietsen en kanoën. Er ligt zelfs een echte prauw uit Borneo, geschonken door de familie Hopperus Buma. Er sluiten zich steeds meer mensen bij aan.

"De dokter en de dominee en Hr. Buma (Hopperus Buma) doen ook mee, maar Muijs (de dokter) is bar lastig en we

worden voortdurend met cano en al omgekieperd. Ik zit onder de blauwe plekken van alle stompen en stooten. Gister stonden we met ons drieën de cano weer om te gooien aan de kant om hem leeg te krijgen, toen Muijs dat zeker té verleidelijk vond en páts kregen we een voetbal tegen ons achterhuus. Ook werden we wel bij de voeten achteruitgetrokken. Ik heb vrije geneeskundige behandeling gevraagd als hij me breekt. De dominee plaagt ook heel erg graag. We gaan ook weer een gymnastiekclub oprichten. Wil jij eens informeeren, of ik met mijn vrij en orde acte hier mag lesgeven? In Indië deed ik het 5 jaar. Doen we het in een huis, bv Roobrug, dan mag het zeeker wel, maar als we de school nemen of een zaaltje?"

In Indië bezaten ze een auto, maar in Diepenveen is de fiets het vervoermiddel voor het hele gezin.

"Woensdag zijn Arij en ik op de fiets naar Oosterbeek geweest. Arij ging nog door naar Wageningen en ik fietste alleen terug. 't Was eerst niet mijn plan maar 't weer was mooi en 't was zoo rustig buiten dat ik de 100 km maar afwerkte en meer verrukt en voldaan dan moe thuis kwam."

→ Feest bij de buren

Het wonen in het dorp bevalt goed. Ze zijn vroeger allebei in een dorp opgegroeid, Arij op een boerderij in Rhooon (ZH) en Eef in de pastorie van Zweeloo (DR). Ze proberen zich goed aan te passen aan het dorpsleven in Diepenveen. Het echtpaar Brand van de boerderij vlakbij hen is 25 jaar getrouwd (1936) en dat wordt natuurlijk met de hele buurt gevierd.

"We kregen een uitnodiging voor het 25-jarig huwelijksfeest van Brand, de buren. Ik toog naar Marie, wat we moesten geven. Marie:" Dat was nou verdraaid jammer, de buren had net Vrijdag 't cadeau gekocht, een klok. En dan nog een tafelkleed erbij. Nou, we kochten de klok en toen wat bloemen en papier voor 't versieren en toen hadden we nog 7 gulden en een kwartje. Dat was makkelijk, uitzoeken hoefden we niet. we zeiden in de winkel: ik moet een tafelkleed van 7 gulden en een kwartje, nou en toen waren we klaar. Maar ja, wat moet mevrouw nu geven, want voor de fijnigheid zijn ze bij Brand ook niet". Toen bedacht Grootmoeder: een broodtrommel! En dat is het geworden, een vuurrode. Maar... je bent er nog niet. Vóór ze de 16 buurfamilies gevraagd hadden, waren ze eerst naar een broer van de bruid gegaan die al lang ziek is om te kijken of 't gewaagd was, maar Frits-Oom zei: "Ach, met mij zal 't nog wel een steuntjen duren. Gaan

Zwemmen in de Molenkolk met op de foto o.a. Eef de Koning (rechts met witte badmuts), dominee Ter Haar, dokter Muijs en familie Hopperus Buma.

jullie maar feesten". Maar nauwelijks waren de buren gevraagd of Frits-Oom werd "slimmerder". "Als hij nou dood gaat op de dag zelf dan geeft 't niet zo veel, want dan is 't feest gangs. Maar ja, as hij nou een dag eerder komt te sterven, wat dan!" En zo kregen we elke dag een bulletin van Frits-Oom. Maar Frits-Oom leeft nog. Dan was er nog een bezwaar, de broer van Brand, die erbij inwoont. Maar daar wist dokter raad op. Ze moesten hem maar 3x daags een poeder geven dan werd hij wel wat suffig, want anders kon hij wel de "stoepen" krijgen van zenuwachtigheid. Om 7 uur 's avonds trokken wij er heen, zo was 't besteld. De Winter, Alfrink, Roetert, Overkamp enz. Alles zat al op de deel die de vorige avond door de buren was versierd. De koeien stonden achter zeildoek dat er gespannen was. Je hoorde ze eten. Er waren twee lange tafels met banken, rechts de mannen, links de vrouwen en 't bruidspaar. Arij mocht daar ook zitten. Ineens vloog mijn overbuurvrouw in de lucht, een koe probeerde door het zeil met haar horens die rokkenvracht te doorboren. Brand moest achter het scherm de koe eerst tot de orde roepen. Wij zouden niet te lang blijven, maar ze probeerden ons te houden tot de muziek kwam: "Semper crescendo". Toen die muziek kwam gingen de onderdeuren open en de koude oostenwind kwam met de vrolijke tonen naar binnen. De mannen trokken de jassen over het hoofd en de benen trokken ze op. Later moesten ze hossen om weer warm te worden. 't Duurde tot één uur."

In 1943, midden in de oorlog, verhuizen Eef en Arij van de Koershoff naar Epse. Of het een door de Duitsers gedwongen verhuizing is, of omdat Arij ziek werd, is niet duidelijk. In Epse wonen ze in het huis de Specht in het Epserbos. Na de oorlog gaan ze zo snel mogelijk terug naar hun geliefde Diepenveen. De Koershoff is dan verhuurd aan de familie Wigersma, maar Eef en Arij betrekken de Dennenhoek aan de Molenweg (tegenwoordig heeft dit huis de ingang aan de Hopperus Bumaweg). Na Arij's overlijden in 1948 blijft Eef daar nog tot 1966 samen met haar zus Anne (ook weduwe) wonen. Dan worden huis en tuin teveel werk voor de inmiddels 83-jarige Eef en verhuizen ze naar een pension.

De Koershoff heeft altijd een speciaal plekje in de De-Koningshartten ingenomen, dat blijkt wel na het overlijden van Eef in 1973. Na haar begrafenis naast Arij op de oude begraafplaats aan de Roetertsweg, nemen kinderen en kleinkinderen afscheid van elkaar en gaan naar huis. Maar tot ieders verbazing zien ze elkaar even later weer terug op de plek waar jarenlang de (inmiddels afgebroken) Koershoff stond. Blijkbaar moest daar toch ook afscheid van genomen worden.

Wegen zoeken en wegen Romeinse route(s) door Diepenveen

Door Evert F. Weltevreden

Dit artikel richt zich op (land-)routes in Zuidwest-Overijssel rond het terugtrekken van de Romeinen uit onze regio. Het doel is te beschrijven hoe deze routes werden gereconstrueerd aan de hand van geologische en archeologische bevindingen.

→ Romeinen in onze streken

De aanwezigheid van de Romeinen in Nederland van ongeveer 40 v.Chr. tot 400 n.Chr. omvatte een periode van circa vier eeuwen. Aan hun aanvankelijk voorspoedige expansiedrift werd tijdens het bewind van keizer Augustus in 9 n.Chr. door ten minste vier Germaanse stammen totaal onverwacht een halt toegeroepen. De verpletterende nederlaag bij het Teutoburgerwoud leidde een zevenjarige oorlog in, waarna de Romeinen zich terugtrokken achter de zogenaamde Neder-Germaanse Limes. Deze grens, die dwars door ons land liep en daarbij de loop van de Nederrijn-Oude Rijn volgde, riep uiteraard geen halt toe aan de 'romanisering' van de oorspronkelijke Angelsaksische of West-Germaanse stammen.

Duidelijk is dat die grote gevolgen ondervonden van de nabijheid van het immense Romeinse Rijk. Veel Germanen dienden als soldaat in het Romeinse leger. Het onderlinge verkeer bracht nieuwe technieken, producten en gewassen met zich mee. Het fokken van paarden, de ijzerproductie en de (ruil-)handel vierden hoogtij.

De introductie van de draaischijf was een revolutie in de aardewerkproductie. De handel bracht ook geld in het laatje, zoals blijkt uit de vondst van diverse Romeinse munten onder andere in 1993 bij Diepenveen. Het edelmetaal ging bovendien een sociale functie vervullen als sieraad of offer aan de goden. In de uiterwaarden bij Olst zijn in 1952 vier gouden halskettingen gevonden, gemaakt van omgesmolten Romeinse munten, die waarschijnlijk toebehoorden aan een inheemse leider. Ook de vondst, ten zuiden van het huidige Borgele, van gouden sluitstukken van een Kolbenarmband uit de periode rond 400 n.Chr. wijst wellicht op enige elitevorming in de regio. Ook was er sprake van religieuze beïnvloeding: in Dalfsen is een bronzen beeldje gevonden van de Romeinse handelsgod Mercurius en in Colmschate een beeldje van Victoria, godin van de overwinning.

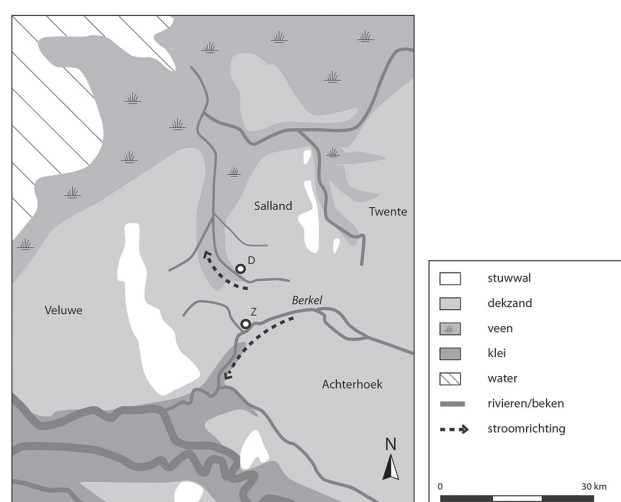
→ Veranderend landschap

Niet alleen werd de samenleving in Overijssel meer en

meer toegesneden op het Romeinse leven, maar ook het lokale landschap veranderde in de Late IJzertijd tot de vroeg Romeinse tijd (12 v.Chr. – 70 n.Chr.). Door ontbossing ontstond een deels open landschap waarin stroken landbouwgrond, heide en bos, natte veengebieden en lagere rivierdal- en overstromingsvlakten elkaar afwisselden. Ontbossing leidde tot overstromingen, erosie en afzetting van zand en klei. Dit droeg weer bij aan de vorming van rivierduinafzettingen en stuifzanden, welke laatste soms zelfs aanleiding konden zijn voor verplaatsing van een nederzetting. De lokale gemeenschap ging vrij gemakkelijk om met de veranderingen in het landschap. Maar een veranderende waterloop had meer implicaties.

De IJssel had tot ongeveer 800 n.Chr. nog maar een bescheiden functie als afvoer voor het stroomgebied van onder andere de Oude Schipbeek of Hunneper Aa en de Oude IJssel tegenover Deventer.

Dat veranderde pas toen omstreeks 550 n.Chr. snel stijgend Rijnwater tegenstrooms met geweld de dekzandrug doorbrak die dwars over het oorspronkelijke Rijndal lag tussen Zutphen en Deventer. Het doorbreken van deze waterscheiding, de IJsselavulsie, had een radicale omkering van de stroomrichting tot gevolg: ook het water van de Berkel en de Oude IJssel boog nu naar het noorden af.

Schema van de hypothetische afwatering in het IJsseldal in het Holoceen vóór de IJsselavulsie. De jongere steden Deventer (D) en Zutphen (Z) zijn ter oriëntatie aangegeven. Naar Van Beek 2007.

De IJssel was aanvankelijk nog een ondiepe zogenaamde vlechtende rivier vol geulen en zandbanken en ontwikkelde zich pas op zijn laatst in de tweede helft van de negende eeuw tot een bevaarbare rivier, als levensader voor de zich destijds ontwikkelende IJsselsteden Zutphen en Deventer.

Het gaat er om welke routes destijds waarschijnlijk werden 'bewandeld' toen er in Zuidwest-Salland nog maar enkele inheems-Romeinse nederzettingen bestonden en er langs de oostzijde van de IJssel nog slechts sprake was van zwak ontwikkelde oeverwallen. Bedijking langs de IJssel was nog lang niet aan de orde, noch het graven van de weteringen in het aangrenzende achterland dat bestond uit een wasbordachtig golvend 'woest en ledig' dekzandgebied. Afwatering van westelijk Salland vond nog plaats langs geulen in het verlengde van dalvormige laagten tussen oost-west georiënteerde dekzandruggen. Daar staat tegenover dat hoogwater in de nog jonge rivier de lagere delen van Salland onbegaanbaar maakte, doordat die overstromden via diezelfde geulen. Bovendien bestonden de sporadische verbindingen over land zelfs nog tot diep in de negentiende eeuw meestal uit soms diep uitgesneden 'holle wegen' door klei, zand of zelfs veen. Die waren in het natte seizoen ook praktisch ontoegankelijk en bij aanhoudende droogte vaak moeilijk te begaan door het mulle zand.

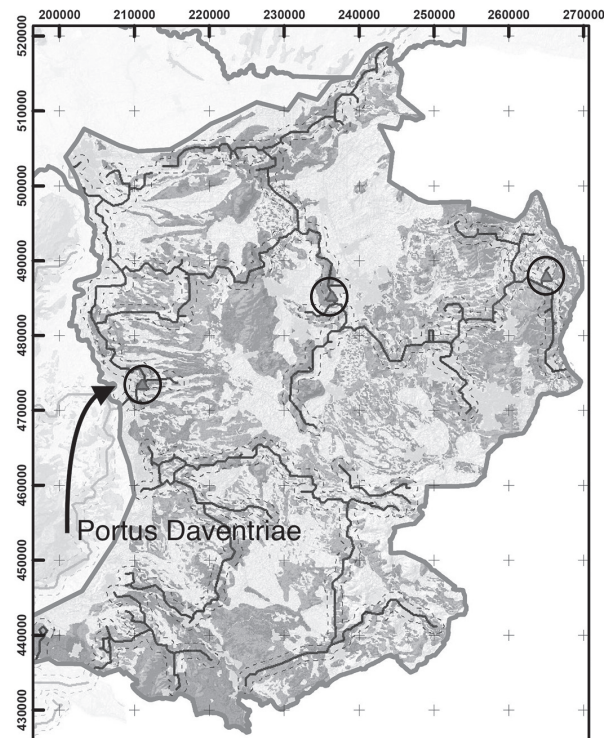
→ Landkaarten

Op kaarten uit de Romeinse tijd kunnen we niet varen en kaarten uit de zestiende of zeventiende eeuw betreffende de situatie in de klassieke oudheid zijn uiteraard slechts reconstructies.

Pas met de ontwikkeling van de militaire, topografische cartografie in de achttiende en negentiende eeuw verschijnen er kaarten die topografisch juist zijn. De wegensituatie op deze kaarten gaat niet verder terug dan tot de zestiende eeuw. Wel staan vele jongere middeleeuwse wegen op de negentiende-eeuwse topografische kaarten en kadasterkaarten, al is het soms alleen maar als landschapsrelict. Al met al legt het voorhanden zijnde kaartmateriaal geen enkel gewicht in de schaal bij het zoeken naar Romeinse wegen.

→ Reconstructie

De mens was in het verre verleden nog niet in staat natuurlijke obstakels te bedwingen. Het nemen van de kortste weg was niet altijd mogelijk. Moerassen, steile hellingen, bossen en zandverstuivingen konden het noodzakelijk maken een omweg te kiezen. Zandverstuivingen konden zelfs aanleiding zijn om de nering elders voort te zetten. Onze verre voorouders dachten daarom niet zozeer in wegen, maar in routes zonder vast tracé die vaak geen sporen achterlieten.

Een drietal zandverstuivingen tussen 100 v.Chr. en 450 n. Chr. (grijze driehoekjes) in relatie tot het landschap en gereconstrueerde Romeinse routes 100 n.Chr.. De gereconstrueerde route langs de IJssel loopt met een ruime boog om de jongere portus Daventriae heen. Naar Van Lanen en Pierik.

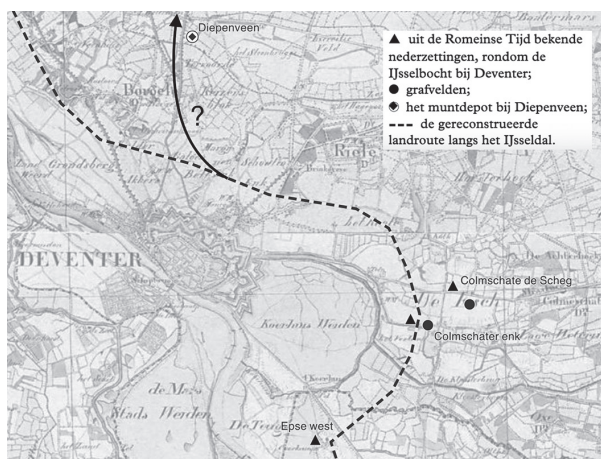
Toch kunnen deze tegenwoordig wel worden gereconstrueerd door archeologische vindplaatsen, grafmonumenten, nederzettingen en raatakkers et cetera op de één of andere manier met elkaar te verbinden, waarbij destijds bekend ontoegankelijk, gevaarlijk of ongezond terrein zoals moerassen en venen worden omzeild. Als daaruit routes volgen hebben we in feite weer te maken met wegen, zij het met enige ruimtelijke spreiding. Om dergelijke reconstructies te kunnen maken hebben wetenschappers de laatste decennia modellen gebouwd, waarin zij immense datasets kunnen integreren met gegevens uit de hoek van de archeologie, fysische geografie en biogeologie. Door deze veelzijdige en transdisciplinaire aanpak werd het mogelijk om in een ruimtelijke context de sociaal-culturele verschijnselen te bestuderen die het culturele landschap in de tijd bepalen c.q. hebben bepaald. Te denken valt daarbij aan opgegraven nederzettingen, de daarbij aangetroffen artefacten, demografische ontwikkelingen en interacties met eventueel voorkomende landschappelijke veranderingen zoals avulsies en zandverstuivingen.

→ Inheems-Romeinse nederzettingen in de regio

Waar de eerste bewoners hun afzonderlijke boerderijen telkens verplaatsten, kregen die binnen de nederzettingstructuur een semipermanente status. Individueel bezit van akkers maakte daarbij plaats voor gezamenlijke bouwlanden. In sommige nederzettingen legden bewoners zich toe op de productie van ruwijzer uit ter plaatse gedolven oer, waarschijnlijk als ruilmiddel in de handel met de Romeinen. Dit kwam bijvoorbeeld aan het licht door de vondst van kuiltentjes bij een opgraving in 2002 bij de buitenplaats Bikkenrade, ten zuiden van Zwolle. Daar werd een nederzetting gevonden die 150 n.Chr. werd gesticht en zeker 275 jaar lang bewoond is gebleven. De opgravingen ten zuiden van het dorp Heeten bij Raalte (1993-1994) legden een Germaans dorp bloot, dat aanvankelijk een enkele boerderij van rond het begin van onze jaartelling betrof. De nederzetting had zich in de midden Romeinse tijd (70-270 n.Chr.) al ontwikkeld tot een omheinde nederzetting met meerdere boerderijen, tal van bijgebouwen en grootschalige ijzerproductie. Bij Colmschate werden in 1984 - 1986 en 2004 - 2006 bewoningssporen en grafvelden aange troffen. Op de Colmschaterenk een nederzetting uit de vroege IJzertijd en op de plek van of bij de De Scheg een inheems-Romeinse nederzetting uit de periode rond 300 n.Chr. Gevonden Romeinse munten en aardewerk, bronzen beslagen en het messing beeldje van Victoria werden toegeschreven aan Germaanse soldaten in het Romeinse leger. In 2004 werden aan de zuidkant van de Holterweg vier ijzerovens uit de Romeinse tijd aangetroffen. Naar aanleiding van de opgravingen in Colmschate reconstrueerde Verlinde al routes uit de Romeinse tijd, die als gegevens in de datasets mede bepalend zijn geweest bij het vaststellen van de hier weergegeven routes.

De vaak spectaculaire vondsten rond Raalte en in Colmschate wierpen een nieuw licht op de bewoningsgeschiedenis van onze regio. Opmerkelijk is daarbij dat de relatief goed onderzochte Deventer binnenstad geen aanwijzingen heeft opgeleverd voor inheems-Romeinse bewoning en/of begraving. De Romeinen hebben zich nooit in het latere Deventer gevestigd, maar hun invloed is onweerlegbaar. De nederzettingen in Colmschate kunnen worden gezien als voorlopers van de oorsprong van Deventer, de portus Daventriae.

De gereconstrueerde Romeinse routes wijzen onder andere op een duidelijke verbinding tussen Colmschate

De Romeinse IJsselroute om Deventer (1850) heen in relatie tot de uit de Romeinse tijd bekende nederzettingen, grafvelden en het muntdepot bij Diepenveen. Het blijft gissen of men al een kortere route naar Wesepe kende. Naar Verlinde en Erdlich.

en nederzettingen langs de IJssel, die ter hoogte van het huidige Olst en Wijhe aftakkingen laten zien richting respectievelijk Wesepe / Heeten en Raalte. Gezien de aard, de grootte van de verbonden nederzettingen en de schaal van ijzerproductie zou je onze regio als een Romeins kerngebied kunnen beschouwen, een overkoepelend sociaal systeem passend bij een strategische IJsselcorridor naar de kust.

De gehanteerde modellen laten zien dat deze route bij Deventer-Colmschate een oostwaartse bocht moeten hebben gemaakt om de laagte van de Bergweide heen, die ongeschikt was voor een rechtdoorgaande landroute. De Romeinen en/of legionairs die deze omweg volgden, die zuidelijk van het huidige dorp Diepenveen naar het noorden afbuigt, zullen daarbij rivierduinen of dekzandruggen hebben gevolgd. Ze kwamen zo dicht bij de vindplaats (1993) van de zilverschat van minstens 370 zilveren denarii, die daar in de derde eeuw n.Chr. werd achtergelaten, laag op de zuidflank van een oost-west lopende zandrug.

Misschien namen ze wel de afslag naar een kortere route richting Wesepe, die via het jongere Buxberghen (1344) aansloot op de gereconstrueerde route vanaf Olst, dwars door ontoegankelijk veengebied: de huidige Boxbergerweg. We zullen het wel nooit te weten komen.

Noten:

- Van Beek. *Reliëf in tijd en ruimte*. Proefschrift Wageningen 2009.
- Van Lanen en Pierik. *Interacties tussen mens en landschap in het eerste millennium na Chr.* Proefschrift Utrecht 2017.
- Verlinde en Erdlich. In *Het zandeilandenrijk van Overijssel*. Bundel verschenen ter gelegenheid van de pensionering van A.D. Verlinde. 2006.

Bijna honderd jaar

Door Pier (Henk) Karenbeld

Een honderdjarige is onderhand geen ongewoon verschijnsel meer, ook in Diepenveen niet. Het zal duidelijk zijn, dat iemand van die leeftijd het een en ander heeft meegemaakt. Neem nou de bijna honderdjarige mevrouw Mina Krijt - Lenderink, geboren en getogen in Diepenveen, al woonde ze niet altijd in het dorp.

Mina Krijt - Lenderink

→ Averlo

Samen met haar drie kinderen blikken we terug. Vindt ze het spannend?: "Ik heb genoeg volk bie mie, ik bin niet allinig". Haar wieg stond in Averlo, een van de vele buurtschappen in Diepenveen. Geboren op 5 december 1924, een niet al te gelukkige datum; cadeaus voor beide dagen in een keer. Niks extra's dus. "Maar ik bin niks tekort e'kommen, ik heb mien portie wel mee ekregen", is haar reactie.

Haar jeugd speelt zich af op en om boerderij 'de Beernink', een van de vele boerderijen in Averlo. Het gezin kende acht kinderen, drie meisjes en de rest jongens. Er waren meer kinderrijke gezinnen. "Al met al een heel 'köppeltien' om mee te spelen, wie hadden schik met mekaere en maakten ruzie met mekaere,

want det heurden d'r bie." Ook werd veel gekaart. Vooral kruisjassen was populair; een investering voor later. "En lanterfantten was d'r niet bie, want veur niks ging de zonne op." Meehelpen met 't schoonmaken van melkbussen en ook afwassen natuurlijk, zonder er ruzie over te maken.

Ook nog aan handwerken gedaan? "Doar stonden mien vingers verkeerd veur, maar ik mos wel kousen stoppen." Op haar zesde jaar ging ze naar het schooltje in het naburige Frieswijk. Na die tijd meewerken op de boerderij. Op haar zestiende brak de oorlog uit. Aanvankelijk merkte je er weinig van, maar aan het eind wel degelijk. De Duitsers hadden zich ook in Averlo teruggetrokken om de geallieerden tegen te houden. Daarbij vorderden ze paarden en zochten ze inkwartiering, echter niet in het kinderrijke gezin van haar ouders. Er werd zelfs een lanceerbasis aangelegd voor het afschieten van het beruchte V1-wapen. Her en der werden schuilkelders gegraven om bij bombardementen bescherming te kunnen zoeken. Soms was er te weinig schuilmogelijkheid voor iedereen. Zo moesten Mina en haar zus op een keer dekking zoeken in een provisorisch gegraven gat, midden in het roggeveld.

→ Weer vrij

Na de bevrijding was er tijd voor ontspanning. Bijvoorbeeld dansen in Wesepe bij 'Café Centraal', waar meer jongeren uit de omgeving te vinden waren. Zo ook de in 1918 geboren Jan Willem Krijt uit dorp Diepenveen. Daar leert ze hem kennen, waarna het "zachies an" uitdraait op een vaste verkering. Jan Willem moet er wel wat voor over hebben; elke keer eerst naar Averlo fietsen. Als afleiding telt hij onderweg het aantal keren dat de trappers rondgaan. De trouwdag laat nog even op zich wachten. Twee broers, van elke familie een, moeten eerst thuis zijn van hun militaire dienstitijd in het voormalige Nederlands Indië. In 1950 is het zover en wordt er getrouwd, waarna het jonge paar intrekt bij de ouders van Jan Willem, die op boerderij 'De Brug' aan de Schapenzandweg wonen.

→ Boerderij 'De Brug'

Het is een karakteristieke, ietwat hoger aan de Wetering gelegen, boerderij, die eind 19e eeuw gebouwd werd. Het probleem was, dat opa Johan Krijt geen

boer was, maar veehandelaar en direct om z'n huis weinig grond bezat. Toen bleek dat zoon Jan Willem graag boer wilde worden, werd er her en der grond gepacht en gekocht. Zoals de wei tussen de toenmalige dorpschool en de Molenkolk, daar waar later de woningen bij de 'Kleikoele' (het zgn. Sterrenkamp) zouden verschijnen. Verder was er weidegrond in Borgele en aan de Sallandsweg. Het verst weg lagen de weilanden in de uiterwaarden.

Het melken was behoorlijk arbeidsintensief met ook een flink aandeel voor de net getrouwde Mina. Zij, met de melkbussen in een karretje achter de fiets, naar de plekken dichtbij en haar man met de trekker naar de verst gelegen weilanden. Genoeg werk dus, zeker toen er in de loop der jaren drie kinderen geboren werden: Bertha (1951), Jannie (1955) en Johan (1961). Gelukkig bood de bij hen inwonende oma Krijt daarbij ook een helpende hand. Helaas werd in februari 1962 haar leven wreed verstoord en brak er een droevige periode aan. Bij een ernstig auto-ongeluk op de Raalterweg kwam haar moeder, samen met vier anderen, om het leven.

Mina aan het melken. En straks met de volle melkbussen in een karretje achter de fiets naar huis.

→ Borgelerbad

In de zestiger jaren gaat Mina op zwemles in het Borgelerbad, samen met haar dan 7-jarige zoon Johan. Tegelijk halen ze het diploma. Het blijkt een goede investering te zijn, want het zwemmen is een blijvertje. Tot enkele jaren terug ging ze elke woensdag met haar vriendinnen Grietje Kerkmeyer en Gerrie Jongtjes naar het Borgelerbad. Echtgenoot Jan Willem was niet zo van het zwemmen. Hij zocht z'n heil, als het maar even kon, in het schaatsen. En schaatsen dat kon ie. Geen ongewoon verschijnsel in boerenkringen, waar er in de wintertijd ook vaak tijd voor was. Als

de dichtbij gelegen Wetering dichtgevroren was, lag de ijsbaan wel voor de deur. Je kon dan van huis uit een tocht maken tot Hoenlo, of richting Overijssels Kanaal, en van daaruit verder naar Raalte en Lemelerveld. Naast schaatsen was Jan Willem ook een groot voetballiefhebber. Niet alleen een fervent aanhanger van Go Ahead, maar ook een enthousiast supporter van voetbalclub Diepenveen.

→ Er op uit

Vakantie vieren op een boerenbedrijf vroeg om een aparte invulling. Jarenlang stond die in het teken van 'dagjes uit'. Bijvoorbeeld naar de Holterberg, waar de deken werd uitgerold, de voetbal tevoorschijn werd gehaald en uitgebreid genoten werd van meegenomen soep met broodjes. Om vier uur weer terug: melkentijd! In latere jaren werd er veel gefietst en kwam de fietsvierdaagse in trek. Vooral die in het Gelderse Laren was populair, die ze samen met de burens Jan en Toos Schokker fietsten. Verder speelde het leven van moeder Mina zich vooral af op en om de boerderij met als hobby's, naast het zwemmen, ook lezen, kaarten en rummikuppen.

→ Geen toekomst voor boerenbedrijf

In een gemengd bedrijf is er naast het melken nog meer te doen: knollen trekken, bieten dunnen, aardappels rooien en die daarna weer sorteren. Op een bepaald moment komt huisverkoop in trek en komen mensen na melkentijd aan de deur voor een pannetje verse melk. Langzamerhand neemt mechanisering het handwerk over. Het paard maakt plaats voor de trekker. Melkwagen met melkmachine en een aardappelsortermachine doen hun intrede. Toch blijkt er weinig toekomst voor het boerenbestaan aan de Schapenzandweg. Zoon Johan, die ook graag boer wil worden, kan via zijn schoonfamilie in 1990 het boerenbedrijf in Wesepe voortzetten. Daar zijn meer mogelijkheden. Daarbij wordt het melkvee naar Wesepe overgeheveld en blijft aan de Schapenzandweg enkel nog wat jongvee over.

De inmiddels gepensioneerde vader Jan Willem voelt zich nog op en top boer en is dagelijks in Wesepe of elders te vinden om een helpende hand te bieden. Zo ook op de fatale dag, eind 1999. Jan Willem en zoon zijn op de uiterwaarden om de koeien op te halen. Johan heeft de koeien binnen een touw verzameld, vader kijkt toe. Onverwacht maakt een van de koeien een sprong opzij, waarbij vader vol geraakt wordt.

Hij valt en komt met z'n achterhoofd op het harde asfalt van de oprit terecht. Medische hulp zou niet meer baten, hij sterft op 3 november 1999. De ontreding is groot.

→ Nieuw huis met aanleunwoning

Boerderij De Brug bij de Schapenzandbrug over de Zandwetering.

Naast verdriet en rouw rijst de vraag hoe het nu verder moet met 'De Brug', waar moeder Mina nu alleen achtergebleven is. De kinderen zijn ondertussen het huis uit, al wonen de twee dochters dichtbij in Diepenveen. Dat dochter Jannie, getrouwd met Jan Grootentraast, en hun kinderen daar ooit zouden gaan wonen, was

al eerder afgesproken. Alleen raakte alles nu in een stroomversnelling. Familieoverleg leidt tot een ingrijpend plan: de boerderij is te gedateerd om nog langer als woonhuis te blijven dienen. Vandaar het plan om het helemaal te slopen en er een nieuw huis neer te zetten. Tijdens de bouwfase zou moeder zolang in een huis aan de Dorpsstraat gaan wonen. Dat duurde uiteindelijk anderhalf jaar. Intussen toen stond er een fraai, eigentijds huis met aanleunwoning aan de Schapenzandweg 14. De plek van de aanleunwoning heeft moeder Mina zelf uitgekozen: aan de zijkant met hetzelfde uitzicht als vroeger.

Daar woont ze nu naar volle tevredenheid: "Ik heb een best leven e'had", zegt ze terugkijkend. Zo zag ze zeven kleinkinderen en twaalf achterkleinkinderen ter wereld komen. Tegenwoordig gaat ze twee keer in de week naar de dagbesteding op 'Sparrenheuvel'. Naast gezelligheid is ook het ontmoeten van andere mensen haar veel waard, al "wordt het kringetje wel steeds kleiner". Ook geniet ze daar volop van de spelletjes, vooral van rummikuppen. Thuis vult ze de dagen nog steeds graag met lezen, met een voorliefde voor streekromans. Hoe de viering van haar 100e verjaardag er uit zal zien, is nog niet duidelijk. Zelf geeft ze wellicht een stille hint: "Wie holt van rust, warmte, en lekker èten!"

Echt op vakantie gingen Mina en Jan Willem niet. Maar een dagje erop uit kon wel al moesten ze dan wel voor melkenstijd terug zijn.

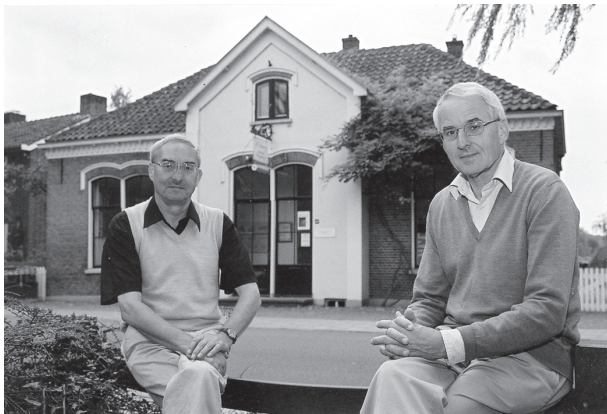
Jef Koning (1938-2023)

Grafisch ontwerper en voormalig eigenaar van de Naai- en breischool te Diepenveen

Door Lamberthe de Jong

Grafisch ontwerper Jef Koning was tientallen jaren eigenaar van de Naai- en breischool, gelegen aan de Dorpsstraat naast de Kieftenbrug aan de Zandwetering. De Naai- en breischool gebruikte hij als studio, waar hij tientallen affiches, logo's en brochures ontwierp. Daarnaast produceerde hij 'vrij werk' als landschappen en abstracte schilderijen. Bijzonder zijn de tekeningen, etsen en aquarellen van het landschap in en rond Diepenveen en Deventer. Op de zolder van de Naai- en breischool had broer Peter zijn restauratieatelier.

Jef Koning was een enthousiast jazzpianist, vooral bij het Deventer Jazz Orkest. Op 21 april jl. werd daarom in de Hof van Salland een 'Tribute' aan hem gebracht door dit orkest en andere jazzmusici. Er was toen ook een kleine overzichtstentoonstelling van zijn werk te zien.

Jef en Peter Koning voor het atelier in de Naai- en breischool op 14 september 2005.

Jean Joseph Koning werd op 27 mei 1938 geboren in Deventer. Hij overleed er op 11 december 2023 op 85-jarige leeftijd. Zijn ouders waren P.M.J. (Sjef) Koning (1903-1978) en Willemina (Mini) Peters (1906-1991), dochter van de eigenaar van de 'Mechanische Tapijtweverij' van H.J. Peters aan de Lange Zandstraat. Koning wordt na hun huwelijk mededirecteur. Mini Peters behaalde de akte MO-tekenen aan de Rijksnormaalschool voor Teekenonderwijzers in Amsterdam. In de fabriek assisteerde zij bij het ontwerpen van tapijten. Privé maakte ze veel portretten en tekeningen van kinderen. In 1942 werd broer Peter geboren. Hij kreeg tijdens de oorlog hersenvliesontsteking; helaas was er nog geen antibiotica beschikbaar en Peter werd totaal doof. Dankzij de enorme inzet van moeder Mini leerde hij liplezen en spreken. De

familie Koning woonde in het laatste oorlogsjaar aan de Zwolscheweg, waar het oorlogslawaai goed te horen was. De 5,5-jarige Jef liep tijdens het bombardement op de spoorbrug in 1943 toevallig daar onderdoor en schrok verschrikkelijk. Hij maakte er tekeningen van en ramde op de piano. In 1953 gaan de ouders uit elkaar; de jongens verhuisden met hun moeder naar een bungalow aan de Brabandsweg 7 in Schalkhaar.

→ Zwemles in de Molenkolk

Jef en Peter mochten zwemmen in de Molenkolk, die achter het huis van de familie Roetert Steenbruggen lag. 'Tante' Lina Roetert Steenbruggen was bevriend met de familie Koning. Zij maakte wel onderscheid tussen de kinderen van vrienden uit Deventer en de dorpskinderen; die mochten pas na 5 uur 's middags het water in. Jef ging naar de Montessorischool en volgde de driejarige HBS. Daarna vertrok hij naar het Instituut voor Kunstnijverheidsonderwijs (nu de Gerrit Rietveld Academie) in Amsterdam en behaalde in 1960 het diploma grafisch ontwerper. Na zijn militaire diensttijd ging hij terug naar het ouderlijk huis in Schalkhaar en kreeg een baan bij Vaessen-Schoemaker in Deventer.

Jef kon goed pianospelen, vooral jazz. Met anderen richtte hij in 1985 in de Bouwkunde Big Band op, het latere Deventer Jazz Orkest. Een andere hobby was fotograferen. Jef deed veertig jaar vrijwilligerswerk bij het Rode Kruis. Hij was bestuurslid van de Stichting Deventer Podium en organiseerde tientallen jazzoptredens in de stad. Jef is tot zijn overlijden in Schalkhaar blijven wonen, samen met broer Peter, die restaurateur en taxateur is van 17e tot 20ste eeuwse kunst.

→ Naai- en breischool

In 1969 werd Jef de nieuwe huurder van de nogal verwaarloosde Naai- en breischool. Dit gebouwtje werd in 1872 gebouwd met aan de ene kant een klaslokaal waar meisjes naai- en breiles kregen en aan de andere kant een woonruimte voor de handwerklerares. Het schoollokaal kreeg later andere functies, zoals klaslokaal voor kooklessen. Het woongedeelte werd toen apart verhuurd, o.a. aan tuinman Berends van 1879-1923, die op zolder slaapkamers liet maken. De latere burgemeester Jan Willem Doffegnies woonde in het schoollokaal in de periode dat hij gemeentesecretaris was (1888-1890). Later zijn er mogelijk Belgische vluchtelingen in WO1

tijdelijk gehuisvest, werd het gebruikt voor vergaderingen, een schaakclub, als extra klaslokaal en voor een koor. Vanaf 1958 tot 1968 vond hier de plattelandsbibliotheek (met Lina Roetert Steenbruggen als voorzitter) een onderkomen en werd het gebouwtje ook kort verhuurd aan beeldend kunstenaar Marten Post. Eigenaar was de gemeente Diepenveen. Het beheer lag bij de Stichting Naai- en Breischool. Op 27 mei 1972 werd het 100-jarig bestaan gevierd.

Vanaf 1969 is Jef Koning huurder van het Naai- en Breischool voor 7 gulden per week; in 1971 kreeg hij een compagnon, tekenaar Teun de Haan, die ook bij Vaessen-Schoemaker werkte. In 1975 kon Jef het pand kopen van de gemeente Diepenveen. Na vijf jaar vertrok Teun de Haan en werkte Jef er enige jaren samen met Jan Kruse. In 1979 vestigde Peter zijn restauratieatelier op zolder. In 2020 heeft Jef het (inmiddels) Rijksmonument verkocht aan de familie Vos-Bos, die bezig is met een restauratie.

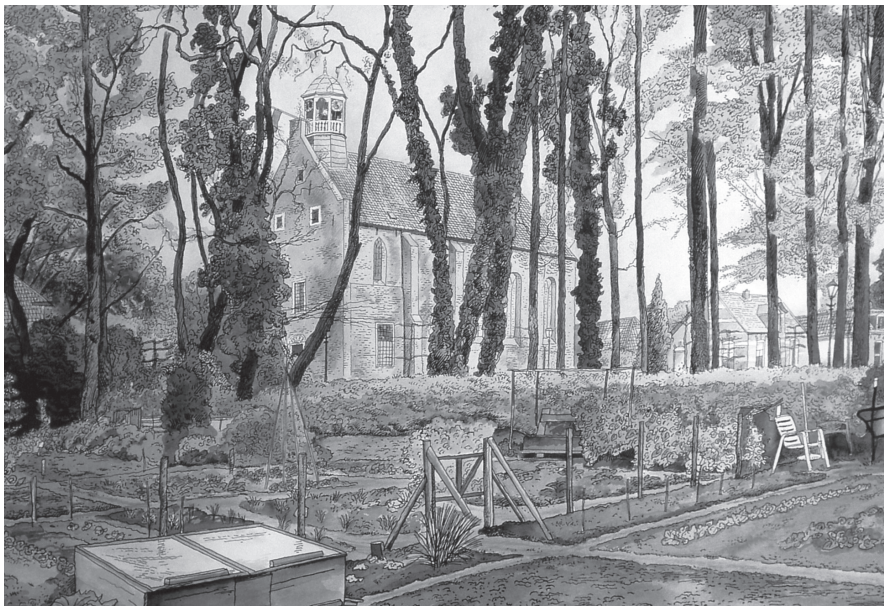
Tekeningen

Jef bleef jarenlang werken in zijn ontwerpstudio, ook na zijn pensioen in 2014. Hij maakte naast zijn grafische

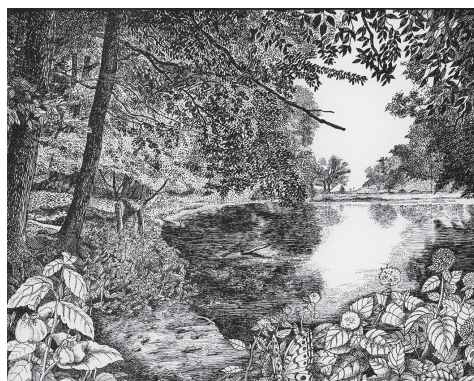
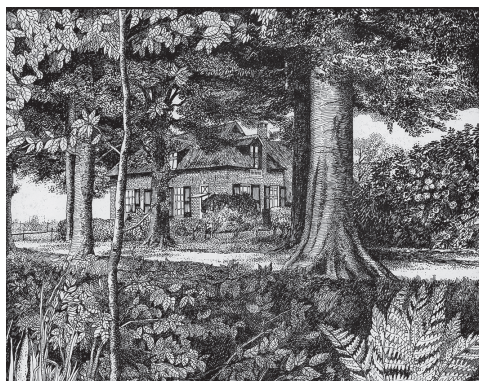
opdrachten veel tekeningen en etsen van het dorp en omgeving, waaronder samen met Teun de Haan in 1972 een grote verjaardagskalender met zeven afbeeldingen van het dorp. Jef maakte vier pentekeningen en etsen voor de kalender: de voorpagina, de kerk met holwortel, de vijver bij Nieuw Rande en De Pleght aan de Sallandsweg. Daarnaast vervaardigde hij tekeningen en aquarellen van de Naai- en breischool, het uitzicht op de Zandwetering, de Dorpsstraat en verder de boerderij op de Kranenkamp, kasteel De Haere, huize Het Wijnbergen en diverse bosgezichten. Een latere pentekening van de kerk werd door hem ingekleurd en in 2003 dankzij een sponsor aan alle leden van de Historische Vereniging als uitnodiging voor het eerste lustrum (13 november) aangeboden. Voor zijn vele schilderijen koos hij olieverf. Hij maakte veel foto's van landschappen en tekende op locatie.

Zijn uitgebreide oeuvre en dat van zijn moeder Mini Peters zijn in het bezit van Peter Koning. Inmiddels is er overleg met museum De Waag over een overname van deze bijzondere nalatenschap.

Met dank aan Peter Koning en Joop Jurgens

Ingekleurde pentekening van de Ned. Hervormde Kerk gezien vanaf de Kusterskamp, 2003.

Pentekeningen van boerderij De Pleght aan de Sallandsweg en van de gracht bij Nieuw Rande gemaakt voor een verjaardagskalender in 1972.